

2021-03-18

Mål nr P 3546-20

Bemötande av Gröna Lunds, Kungliga Djurgårdsförvaltningens och Stockholms stads yttranden rörande detaljplan för Skeppsholmsviken 6 m.fl. i stadsdelen Djurgården i Stockholms kommun

Gröna Lund inkom med yttrande 2021-02-16, Kungliga Djurgårdens förvaltning 2021-02-14 och Stockholms stad 2021-03-11, nio månader efter överklagandetidens utgång. Domstolen har meddelat att klagande ska inkomma med bemötanden senast 2021-03-18. Tiden att gå igenom Stockholms stads mycket omfattande yttrande skulle då bli fem arbetsdagar, vilket är en mycket kort tid. Efter ytterligare kommunikation har besked lämnats att "spontana" inlagor ska inkomma senast den 26 mars kl 14. Detta något oklara besked föranleder mig att ta det säkra för det osäkra och sända in yttrandet i dag, trots att det kan vara behäftat med vissa felaktigheter pga. av den pressade tiden. Ev. rättelser plus en komplettering som ej varit möjlig att göra inom den utsatta tiden avser jag att inkomma inom några dagar, förhoppningsvis före den 26 mars kl 14.

Förbundet för Ekoparken vidhåller sina i överklagande anförda skäl till varför detaljplanen för Skeppsholmsviken ska upphävas.

Här följer bemötande av de väsentligaste, enligt vår uppfattning, felaktiga eller vilseledande påståendena i våra motparters inlagor inom områdena kulturmiljö och riksintressen samt strandskydd.

Kulturmiljö och riksintressen

Påstående: Utvidgningen av nöjesparken är ett angeläget allmänt intresse

Om man kan hävda att utvidgning av nöjesparken är ett angeläget allmänt intresse är det ett argument för att ge dispens från strandskydd och för att ställa detta allmänna intresse mot riksintressen. Vi anser att utvidgning av nöjesfältet är ett privat affärsintresse.

På Gröna Lunds gamla område finns ett trettiotal åkattraktioner. Ytterligare ett antal åkattraktioner kan därför inte anses vara ett angeläget allmänt intresse.

För företaget Parks & Resorts är det förmodligen ett angeläget intresse, men det är ett privat affärsintresse. Kommunen gynnar detta privata affärsintresse på bekostnad av andra angelägna allmänna intressen såsom möjlighet att kraftigt utvidga kollektiv trafik med färja till Södra Djurgården, vilket med hänsyn till trafiksituationen är mycket angeläget. Ett annat angeläget allmänt intresse är att nyttja marken närmast vattnet till strandpromenad. Det ger allmänheten tillgång till stranden hela året och utan betalning istället för högst halva året och då mot betalning.

Även om en utvidgning av nöjesparken skulle bedömas som ett angeläget allmänt intresse får det inte vägas mot riksintresset Nationalstadsparken. Detta riksintresse är explicit undantaget från sådana avvägningar (MB 4 kap. 1 § 2 st.)

2 kap. 2 § PBL innebär krav på att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för. Någon sådan prövning har inte gjorts.

Påstående: en utveckling av nöjesparken förstärker Södra Djurgårdens riksintressanta uttryck som nöjes- och rekreationslandskap

Det riksintresse som omfattas av Riksantikvarieämbetets skrivelse av år 1997 rörande skydd av kulturmiljön i Stockholms innerstad med Djurgården (RAÄ AB 115) innefattar Gröna Lund som det såg ut då, en nöjespark varsamt inlemmad i ett parklandskap och med många kulturhistoriskt intressanta byggnader. Den maskinpark som därefter har tagit över nöjesparken har inget med dessa värden att göra utom genom kontinuiteten med åkattraktioner.

Även om de stora stålkonstruktionerna skulle anses ha ett kulturhistoriskt värde och att detta värde förstärks genom ännu fler av liknande slag gäller att ett befrämjande av ett kulturhistoriskt värde inte får ske på bekostnad av andra värden ingående i riksintresset. Riksintresset Nationalstadsparken får heller inte vägas mot andra riksintressen.

Påstående: Planförslaget är enda möjligheten att utveckla nöjesparken

Planförslaget är både en plats och ett utförande. Nöjesparken kan utvecklas på denna plats men behöver inte göra det på det sätt som detaljplanen ger möjligheter till. I miljökonsekvensbeskrivningen ska alternativa förslag som kan bedömas vara realistiska, t.ex. en nöjespark som inte tar stranden i anspråk och med attraktioner som inte är högre än 12 m, ställas mot huvudförslaget och jämföras. Det har inte gjorts, vilket är en brist i MKB. Det är fullt möjligt att utveckla nöjesparken på ett sätt som inte medför de nackdelar i form av påverkan på det historiska landskapet och dess kulturvärden, buller och förlorad tillgång till stranden för allmänheten som det föreliggande förslaget gör.

Påstående: Utvidgningen av nöjesparken har en kulturhistorisk förankring

Nöjespark har en kulturhistorisk förankring, men inte mängden av höga åkattraktioner. På platsen har funnits olika aktiviteter, senast parkeringsplats, tidigare nöjesfält, dessförinnan utställningsområde och ännu tidigare hamn. En mycket stor del av marken är utfyllnad, ett återställande av Skeppsholmsviken skulle också vara kulturhistoriskt intressant.

Påstående: Kulturmiljöutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen visar sammantaget att riksintressena inte skadas. Detta anser även Länsstyrelsen.

Riksantikvarieämbetet anser att riksintressena skadas. Riksantikvarieämbetet har yttrat sig efter att Länsstyrelsen i Stockholms län granskat detaljplanen. Riksantikvarieämbetet utöver tillsyn över länsstyrelserna i just dessa frågor.

Richard Murray, ordf.

Drottningholmsvägen 1

112 42 Stockholm

richardmurray41@outlook.com

+46-(0)768-016897

+46-8-6521479

Länsstyrelsen vidgår ändå inverkan: "Genom sänkningarna av åkattraktionerna har förslaget fått en något mindre inverkan på stadslandskapet och kan därför inte sägas leda till skada på riksintresset Kungliga Nationalstadsparken." (Länsstyrelsen 2020-11-25). Inverkan är "något mindre" jämfört med vad länsstyrelsen ansåg att de 15 meter högre konstruktionerna skulle ha medfört, men är likväl en negativ inverkan, bara "något mindre". Om betoningen ligger på "något" är det inte mycket mindre. Inverkan kvarstår således, även enligt länsstyrelsen.

Miljökonsekvensbeskrivningen vidgår, tvärtemot vad kommunen hävdar, "negativa konsekvenser": "Analysen av fotomontagen (Kulturmiljöutredningen, 2018, Tyréns) från de olika vypunkterna visar att den nya åkattraktionen eller -attraktionerna från flera platser kommer att avteckna sig mot himlen. Den kommer att märkbart överstiga befintlig landskaps- eller bebyggelsekontur och blir ett påtagligt nytt inslag i stadsbilden. Berg- och dalbanorna inom befintliga Gröna Lunds tivoli avtecknar sig från vissa punkter mot himlen men den berg- och dalbana eller det stora pariserhjul som schematiskt illustrerats i montagen kommer att vara tydligt högre och mer framträdande.

Nya höga åkattraktioner kan komma att dölja landmärken i stadssiluetten såsom kyrktorn på Gamla stan eller Riddarholmen. Från flera vypunkter innebär nya attraktioner emellertid ingen konflikt med karaktärsskapande byggnader i siluetten.

De negativa konsekvenserna för riksintresset bedöms bli måttliga och är i hög grad avhängiga exakt placering och utformning av ny attraktionerna." (MKB s.48)

De "negativa konsekvenserna för riksintressena är i hög grad avhängiga exakt placering och utformning av attraktionerna". I detaljplanen finns inte någon sådan begränsning.

Såväl Länsstyrelsen som Miljökonsekvensbeskrivningen vidgår således att skador uppstår, även om skadan tonas ned. Riksintresset Nationalstadsparken får inte utsättas för skada. Andra riksintressen får inte utsättas för påtaglig skada. Det är ett svagare skaderekvisit än det som gäller inom Nationalstadsparken, där "skada" är liktydigt med "negativ inverkan av någon betydelse för de angivna värdena." (MB 4. Kap 7 §)

Påstående: Sett i relation till omfattningen av det mångsidigt sammansatta rekreationslandskap som ligger väster om Djurgårdsvägen och Djurgårdsslätten är utvidgningen närmast obetydlig

Med den ovanstående bild vill sökandena visa att Gröna Lund inte dominerar landskapsbilden. Nu. Det kan diskuteras, men det är ingenting att göra något åt. Viktigare är hur bilden blir när Gröna Lund utnyttjat sina byggrätter till fullo. Det ser vi på nästa bild.

Byggrätterna gäller en topp på 45 m och bredvid den en topp på 30 m, sedan två toppar på 30 m, en topp på 35 m och slutligen en topp på 18 m. Under topparna kan man bygga upp till strax under topphöjden. Byggrätterna är markerade i bilden. Byggrätter på mellan 30 och 45 m höjd sträcker sig över 50 procent av tomtens längd.

Byggrätterna ligger i ett mycket viktigt synfält.

Richard Murray, ordf.
Drottningholmsvägen 1
112 42 Stockholm

richardmurray41@outlook.com

+46-(0)768-016897
+46-8-6521479

Påstående: Normalhöjden för attraktioner ska vara lägre än randbebyggelsen. Normalhöjden får enbart överskridas av enstaka uppstickande toppar.

Detta är ett obegripligt påstående när högsta toppar kan vara 45, 35, 30, 18 och 12 m och konstruktionerna under topparna bara behöver vara obetydligt lägre för att vara förenliga med detaljplanen.

Påstående: Kommunen vill betona att planförslaget inte medför att några byggnader, anläggningar eller andra företeelser, som har betydelse för förståelsen av Södra Djurgårdens rekreationslandskap, försvinner.

Miljökonsekvensbeskrivningen ger ett annat besked: "Petterssonska huset och i viss mån Liljevalchs är idag blickfång när Södra Djurgården betraktas på avstånd. Om planförslaget realiseras kommer de till stora delar att förlora denna betydelse." (MKB s.47) "Ny berg- och dalbana eller andra höga attraktioner kommer att skymma Hasselbacken och närliggande byggnader från vissa vyer. Från vissa vinklar på Solliden på Skansen kan några av stadens kyrktorn komma att skymmas av berg- och dalbanan." (MKB s.47)

Påstående: Vidare regleras att attraktionerna ska utformas så att de upplevs genomskiktliga sett från vattnet i öst-västlig riktning.

När flera åkattraktioner läggs bakom varandra, vilket är fullt möjligt med den föreslagna detaljplanen, går genomsiktligheten förlorad. Var för sig är berg- och dalbanornas konstruktioner på det gamla området genomsiktliga, men sammantaget bildar de en mur. Planbeskrivningen rekommenderar kraftiga färger som skiljer sig åt mellan attraktionerna.

En enda berg- och dalbana är ändå svår att göra så att den inte syns. Fortfarande fanns viss genomsiktlighet år 2005.

Med utnyttjande av byggrätterna växer skogen av stålkonstruktioner till en tät mur. Det gamla tivoliområdet har förändrats kraftigt. Den gredelina Insane är 10 meter lägre än den högsta möjliga attraktionen på det nya området, som ska breda ut sig till vänster i bilden.

Det är bara i de starkt missvisande fotomontagen i Fördjupad analys av påverkan och vyer (Tyréns 2021-02-12) som åkattraktionerna är inte bara genomsiktliga utan faktiskt genomskinliga.

Vybild 19: Solliden (Fördjupad analys, s. 40)

Det är ytterst svårt att skönja det stora parishjulet med det gamla områdets attraktioner syns tydligt.

Vybild 17: Skeppsholmen (Fördjupad analys, s.37)

Det är bara vybild 17 som ger en någorlunda realistisk bild av hur attraktionerna kan te sig på håll. Likväl visar denna bild bara två av de sex möjliga topparna, och Gröna Lunds senaste åkattraktion

"Monster" har inte tagits med. De nya, inritade attraktionerna är betydligt svagare tecknade än de befintliga.

Påstående: påtaglig skada på ett riksintresse behöver avgöras genom en helhetsbedömning och ses i sitt sammanhang

Kommunen hänvisar till ett utslag i Högsta förvaltningsdomstolen som menade att "Från nationalstadsparkens närområde kommer bebyggelsen alltid att vara synlig genom alridån. Det är ofrånkomligt att ett antal sex- och sjuvåningsbyggnader placerade i nära anslutning till parken på ett markant sätt påverkar synintrycken i den omedelbara närheten. En bedömning av vad som ska anses innebära påtaglig skada på kulturmiljön i nationalstadsparken kan enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening dock inte enbart utgå ifrån synintrycket från en viss plats utan en helhetsbedömning bör göras varvid parken måste ses i sitt sammanhang." (HFD 2011:4 Rättsprövning av detaljplan för del av Norra Djurgårdsstaden) (s.19 Stockholms stad)

En väsentlig skillnad är att i den föreliggande detaljplanen är byggnaderna förlagda inne i Nationalstadsparken medan den av HFD bedömda bebyggelsen låg utanför. För åtgärder inom Nationalstadsparken gäller ett strängare skaderekvisit än "påtaglig skada". Där gäller "skada", dvs. "negativ inverkan av någon betydelse för de angivna värdena." (MB 4. Kap 7 §)

Helhetsbedömningen vad gäller påverkan på kulturmiljön/stadsbilden har som ovan visats vara mycket stor, trots påståendet att utvidgningen av nöjesparken skulle vara "närmast är obetydlig."

Påstående: kommunens översiktsplan bör tillmätas stor betydelse för bedömningen av vilka åtgärder som kan medföra skada

Kommunen övertolkar översiktsplanen, som enbart uttalar sig för att utveckla området "som den nöjes- och lustpark den varit". Alltjämt gäller att åtgärder under vissa omständigheter får vidtas inom nationalstadsparken, men på villkor "att det kulturhistoriska landskapets natur- och kulturvärden inte skadas." Översiktsplanens skrivning legitimerar inte vilka byggnationer som helst.

Tilläggas kan att översiktsplanen saknar juridisk betydelse.

Strandskydd

Detaljplan gäller för området och när ny detaljplan antas inträder strandskydd, 100 m upp på land och 100 m ut i vattnet. Kommunen anför tre skäl för att upphäva strandskyddet.

Påstående: området behövs för att utvidga en pågående verksamhet (befintligt nöjesfält)

Behovet att utvidga nöjesfältet har ovan ifrågasatt. Men också om man accepterar ett dylikt behov (att tjäna mer pengar) är det inte givet att utvidgningen behöver ske på det vis som detaljplanen medger. En nöjes- och lustpark kan utformas utan bullrande åkmaskiner. Nöjesparken behöver inte utvidgas så att den innefattar stranden.

Påstående: utvidgningen kan inte genomföras utanför området

Detta äger möjligen sin riktighet men utvidgningen måste inte ske på det vis detaljplanen medger. Stranden som Parks & Resorts inte äger behöver inte ingå i utvidgningen.

Påstående: marken redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för

strandskyddets syften

Gröna Lund, Stockholms stad och Kungliga Djurgårdens förvaltning har länge misskött det område som planen avser. Stranden erbjuder en mycket hög potential för en betagande strandpromenad.

Strandskyddslagen ska i den utformning den fick 2009 också värna den biologiska mångfalden. Länsstyrelsen framhåller i sitt granskningsyttrande 2018-04-16 följande:

” Av rapporten ”Bedömning av akvatiska naturvärden vid Skeppsholmsviken” (Tyréns 2017-10-05) framgår att området längs stranden har en frodig undervattensvegetation som har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Vegetationen förhindrar också till viss del erosion. Eftersom vegetationen återfinns en bit ut från stranden, sammanfaller den med bryggans föreslagna placering. Bryggors skuggning försämrar livsvillkoren för vegetation och för djur som är beroende av synen för att hitta mat. Den skarpa kontrast mellan ljus och mörker som bryggor ger upphov till, påverkar relationen mellan byte och bytesdjur. Både rovfiskar och bytesfiskar kan gömma sig i skuggan och blir påverkade på olika sätt av bryggan.” (s.3)

Sedan detta skrevs har inga förändringar vidtagits i detaljplanen vad avser bryggorna och deras placering. Invändningen äger alltså fortfarande giltighet.

Påstående: genom gångbrygga skapas fri passage utmed stranden

Miljöbalken 7 kap. 18 f § föreskriver: ”Ett beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet ska inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion.”

Om ev. dispens skulle medges att upphäva strandskyddet gäller alltså att allmänheten alltså ska lämnas fri passage längs stranden. Att ta stranden i anspråk och ersätta möjligheten till passage med en brygga – som också kräver dispens från strandskyddet – är inte tillåtet.

Påstående: En gångpassage på land har tidigare utretts men detta alternativ förkastades bl.a. av hänsyn till riksintresset. En gångväg på land skulle medföra behov av ett avskiljande plank mellan passagen och Gröna Lund.

Varför riksintresset skulle skadas är obegripligt. Ingen förklaring ges. Skulle det möjligen kunna vara så att det plank som Gröna Lund anser behövs om inte stranden får ingå i Gröna Lunds område skulle strida mot riksintressena? Det vittnar i så fall om en känslighet för kulturmiljön som helt saknas vad gäller de höga åkattraktionernas negativa inverkan på riksintressena.

Varför en gångväg på land skulle kräva ett plank är heller inte förklarat. Ett tänkbart motiv som inte har någon bäring på dispensfrågan är att Gröna Lund önskar kunna ta inträde till sin nöjespark. Detta är ingen tvingande nödvändighet. Ev. åkattraktioner, muséer och restauranger m.m. kan vara avgiftsbelagda utan att besökarna ska behöva betala inträde till området.

Sammanfattning

Gröna Lunds och Stockholms stads förklaringar av på vilket sätt detaljplanen är förenlig med riksintressena strider mot den miljökonsekvensbeskrivning som åtföljer planen, liksom mot länsstyrelsens bedömning, strider mot lagarna rörande riksintressena Stockholms innerstad med

Djurgården och Nationalstadsparken, bygger på missvisande fotomontage och överdrivna påståenden om allmännyttighet och nödvändighet.

Stockholms stad har inte angivit bärande skäl för att upphäva strandskyddet och förbisett att allmänheten vid ett upphävande enligt lagen ska beredas möjlighet till passage på stranden – inte ute i vattnet.

Richard Murray